

Kohtaamisten Keski-Suomi

Hankkeen tilannekatsaus

Vanhusneuvosto 24.8.2026

Kohtaamisten Keski-Suomi-hanke saa sosiaali- ja terveysministeriön myöntämää valtionavustusta terveydenedistämisen määrärahasta

JYVÄSKYLÄN
KANSALAIPOISTO

KESKI-
SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUE

Hankkeen tarkoitus ja tavoite

- Tarkoituksena on kehittää Keski-Suomeen alueellisesti soveltuva toimintamalli, joka tukee iäkkäiden osallisuutta, aktiivista kansalaisuutta ja elinikäistä oppimista eri elinympäristöissä – kaupungeissa, taajamissa ja harvaan asutuilla alueilla.
 - Hankkeella vastataan Keski-Suomen alueella tunnistettuihin iäkkäiden henkilöiden haasteisiin, kuten yksinäisyyteen, osallisuuden puutteeseen ja kasvavaan tuen tarpeeseen.
- Tavoitteena mallintaa monitoimijainen verkostorakenne etsivän ja löytävän vanhustyön ympärille.
 - Malli rakentuu kahdelle toimintatasolle: kaupunkialueilla painotetaan yhteisöllisyyden vahvistamista esimerkiksi pihapiireissä ja taloyhtiöissä, ja maaseudulla kehitetään liikkuvaa, räätälöityä työtä, jolla tavoitetaan syrjäseudun iäkkäitä.

Kohtaamisten Keski-Suomi – hankkeen toimenpiteet

Kehittämistoimenpiteitä suunnitellaan yhdessä iäkkäiden henkilöiden, kokemusasiantuntijoiden ja muiden oleellisten verkostotoimijoiden kanssa.

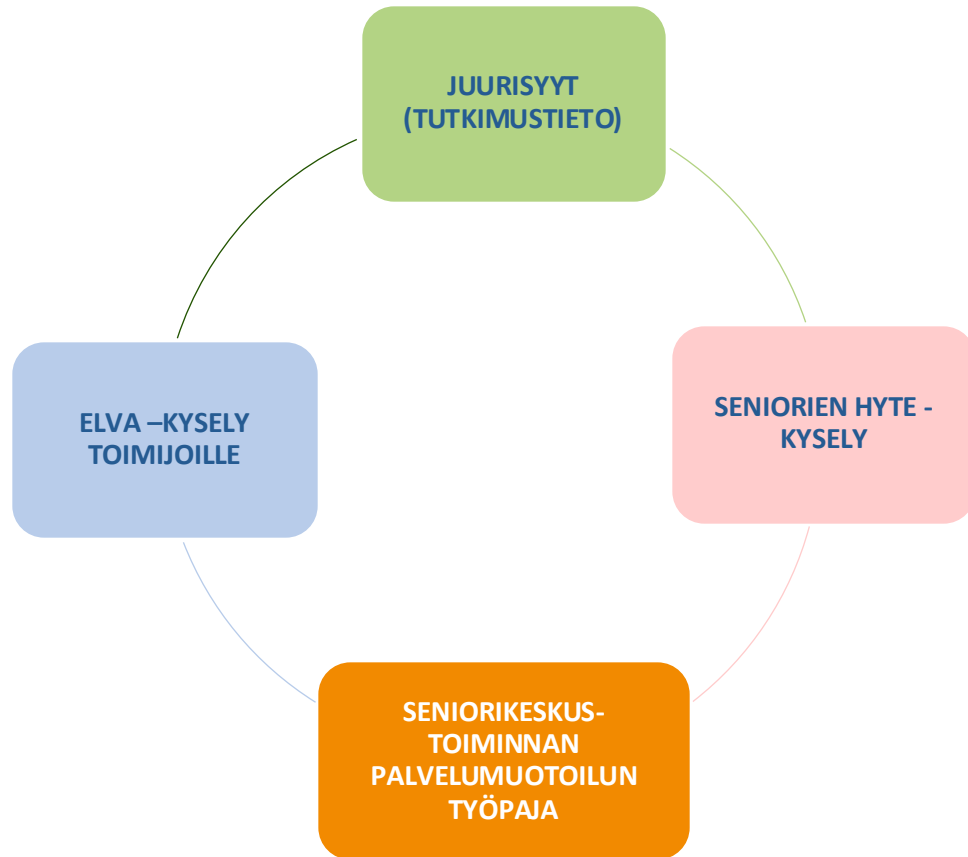
Ikääntyviä kohtaavien toimijoiden osaamista vahvistetaan etsivän ja löytävän vanhustyön saralla.

Elinikäisen oppimisen kehittämisprosessi on osa kokonaisuutta.

Aiemmin tehty työ ja kerätty tieto hyödynnetään hankkeessa.

Tietopohja ja asiakasymmärrys

- Syrjäytymisen juurisyyt-selvitys
 - Tutkittuun tietoon perustuva selvitys ikääntyvien syrjäytymiseen liittyvistä tekijöistä sekä niistä muodostuvista ilmiöistä
- Seniorien HYTE-kysely
 - Toteutettu 2025, vastauksia 1213 kpl
- ELVA-kysely toimijoille
 - Toteutettu 2026, vastaajia 46
 - Vastaajina niitä toimijoita, jotka kohtaavat ikääntyneitä; K-Shva, kunnat, seurakunta sekä järjestöt ja yhdistykset
- Seniorikeskustoiminnan palvelumuotoilun työpaja 5.9.2025
 - Tunnistettu tarpeita, esteitä ja mahdollistavia tekijöitä

Vanhuusiän syrjäytymisen juurisyyt-selvitys

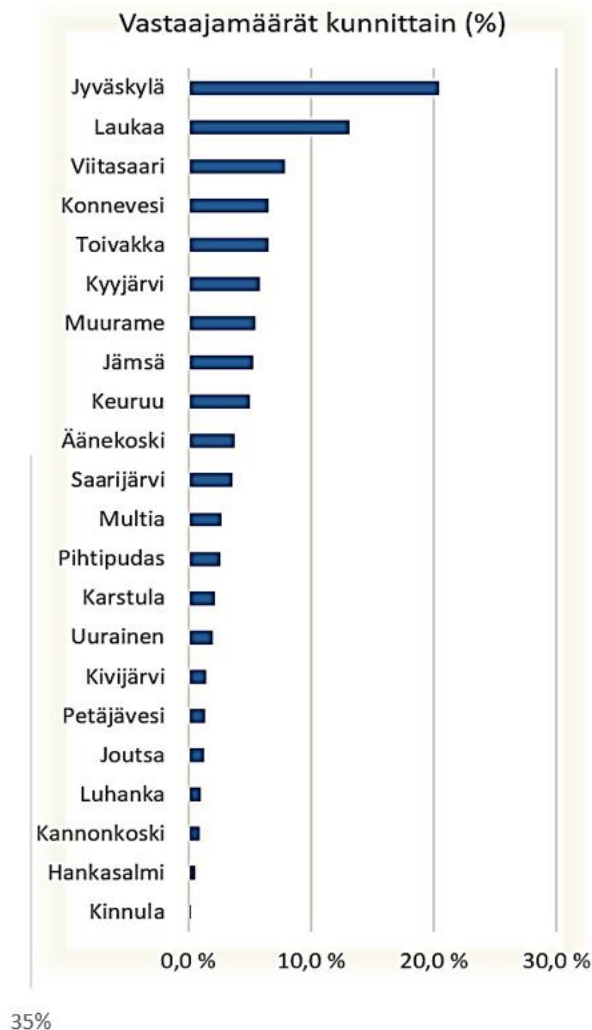
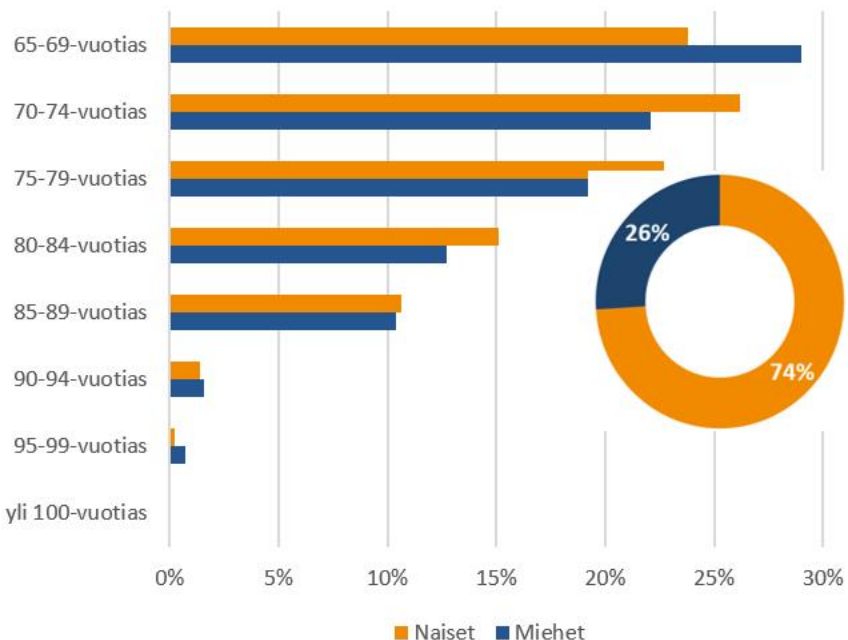
- Perustuu tutkimustietoon
 - Moniulotteinen ilmiö, taustalla mm.
 - elämänkulun aikana kasautuva huono-osaisuus,
 - yksinäisyys
 - toimintakyvyn heikkeneminen,
 - taloudelliset haasteet
 - palvelujen saavutettavuuden ongelmat
 - Syrjäytymisen juurisyyt kietoutuvat yhteen ja vahvistavat toisiaan
 - Toimintakulttuurissa iäkkäät tulee nähdä aktiivisina toimijoina, joiden omat kokemukset, voimavarat ja tarpeet ohjaavat palvelujen kehittämistä.
 - Ammatillista tietoa tulee täydentää iäkkäiden omalla kokemustiedolla, jotta tuki vastaa paremmin yksilöllisiin tarpeisiin.
- Vaikuttavin lähestymistapa on siirtää painopiste korjaavista palveluista ennakoivaan ja varhaiseen tukeen.
 - Syrjäytymisriskissä olevat tulee tunnistaa mahdollisimman varhain ja tavoittaa aktiivisesti – etsivää ja löytävää työtä hyödyntäen.

Mitä keskisuomalaiset 65 vuotta täyttäneet seniorit toivovat hyvinvointia ja terveyttä tukevalta toiminnalta?

Seniorien hyte -kysely toteutettiin syksyllä 2025 ja se mahdollisti vastaamisen sekä paperisella lomakkeella että sähköisesti. Monivalintakysymysten ohella oli mahdollisuus tuoda ajatuksia julki yhden avoimen kysymyksen avulla.

Ikä- ja sukupuolijakauma

Yhteiset kiinnostuksen kohteet

Aivoterveys on suosituin teema

Yli puolet vastaajista on kiinnostunut aivoterveystä ja muistisairauksien ehkäisystä.

Liikunta ja mielen hyvinvointi korostuvat

Molemmat sukupuolet arvostavat fyysistä aktiivisuutta ja psyykkistä jaksamista tukevaa toimintaa.

Seniorit haluavat tulla osalliseksi myös digitalisaation kautta. Se, miten tämä toteutetaan tuella ja opastuksella, vaatii seniorien äänen kuulemistä.

Seniorit haluavat tulla kuulluiksi

Stereotypia passiivisesta palvelujen vastaanottajasta on väärä. Halu vaikuttaa on suurta.

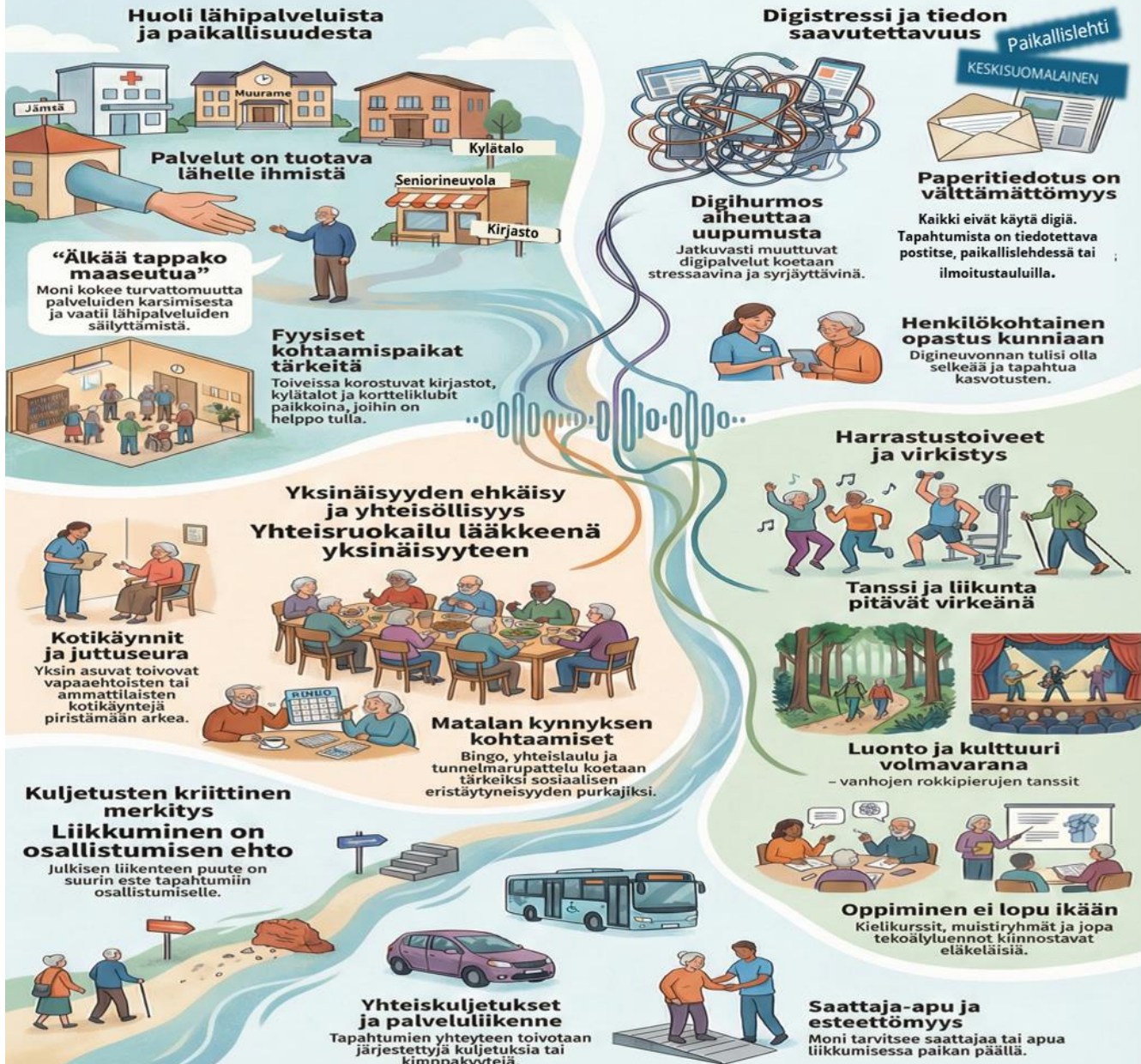
41%

Miehet: 40.5%
Naiset: 41.2%

Kiinnostuneita senioreita koskeviin asioihin vaikuttamisesta.

Senioreiden ääni: Hyvinvointikyselyn avoimet vastaukset

284 vastaajan näkemykset ja toiveet Keski-Suomen alueelta

Tiedon hyödyntäminen

Kyselyn vastaajamäärä on merkittävä (n=1213). Sen tuottamasta tiedosta ollaan kiinnostuneita eri tahoilla.

Avoimeen kysymykseen vastanneiden näkemykset (n=284) on koottu viereiseen kuvaan. Vastauksissa korostui digitaalisten palvelujen sekä yleensäkin sotepalvelujen ja muun toiminnan saavutettavuuden haasteet, yksinäisyyden kokemukset, tarve osallisuudelle ja matalan kynnyksen kohtaamisille sekä huoli lähipalveluista.

Seniorien tuottamaa tietoa aiotaan aidosti hyödyntää. Kyselyn tulokset taipuvat monenlaiseen tarkasteluun aina tutkimustyötä myöten.

Tuloksia hyödynnetään mm.

❖ Suunnitelmissa

- Hyvinvointisuunnitelman (hytetu-ohjelma) rakentumisessa
- Ikääntyvien alueellisen suunnitelman rakentumisessa

❖ Monialaisessa yhteistyössä & konkreettisessa toiminnassa

- Kuntien ja hyvinvointialueen välissä hyte-neuvotteluissa
- Toiminnan sisällön suunnittelussa ja arvioinnissa
- Työvälineiden ja toimintamallien kehittämisessä
- Kohtaamisten Keski-Suomi -hankkeessa

Hyvinvointikyselyn lisäksi Seniorien palvelumuotoilutyöpaja 5.9.2025 toi esille toiveet ja tarpeet. Erityinen toive oli, että kohtaamisista tehdään esteettömiä fyysisesti, henkisesti ja taloudellisesti.

1. Mitkä ovat tarpeita ja odotuksia hyvinvointia ja terveyttä edistävälle toiminnalle?

- Säännölliset kohtaamiset ja helposti saavutettavat kohtaamispaikat.
- Tiedon saatavuus eri kanavien kautta.
- Neuvonnan ja ohjauksen merkitys arjen tukena.
- Palveluiden saavutettavuus: yhteiskuljetukset, esteettömyys ja liikkuvat palvelut.
- Osallisuuden tukeminen eri tavoin, kuten vertaistuen, luottohenkilöiden ja vapaaehtoistoiminnan avulla.

2. Mikä edistää seniorien osallisuutta ja yhdessä tekemistä?

- Hyvä saavutettavuus.
- Riittävä tieto ja tehokas tiedottaminen.
- Yhdenvertaisuuden toteutuminen.
- Mahdollisuus osallistua omien kiinnostuksen kohteiden ja arvojen mukaisesti.
- Turvallisuuden tunne sekä toiminnan tuttuus.

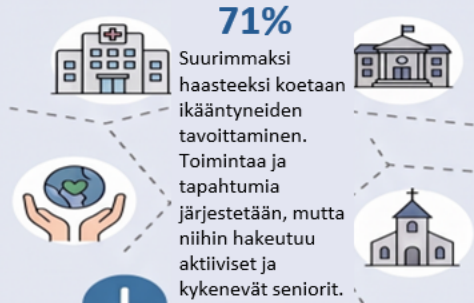

3. Mitä lisäarvoa yhteistyössä toteutettu senioreille suunnattu hyvinvointia ja terveyttä edistävä toiminta tuo?

- Laajemmat resurssit ja vahvemmat edellytykset vastata seniorien tarpeisiin.
- Yhteinen asiantuntijuus ja näkökulmien monipuolisuus synnyttävät uusia ajatuksia, jotka jalostuvat toimiviksi ratkaisuiksi.
- Vaikuttavampi ja kattavampi viestintä.
- Seniorille tuttu toimija lisää luottamusta ja vahvistaa osallisuuden kokemusta.
- Yhteistyö lisää toimijoiden välistä luottamusta, arvostusta ja yhteistä ymmärrystä.

Kohti yhteistä toimintamallia: Etsivän ja löytävän vanhustyön kehitystarpeet Keski-Suomessa

Nykytila: Toimintamallien pirstaleisuus & Yhteistyön esteet

23,9 %

Vaikka osaamista on, niin vain alle neljänneksellä vastaajien taustatahoista on yhteisesti sovittu toimintamalli etsivän ja löytävän vanhustyön toimintaa.

43,5 %

Lähes puolet toimii ilman määriteltyä prosessia, mikä tekee toiminnasta epäyhtenäistä ja reaktiivistakin.

Vastuut ovat usein epäselviä

Yli puolet (54%) vastanneista tuo esille, että vastuuhenkilöä tai -tahoja ei ole nimetty tilanteissa joissa herää huoli ikääntyneen hyvinvoinnista. Tämä vaikeuttaa toiminnan suunnitelmallista etenemistä.

Yhteistyön ja tiedonkulun esteet

Tiedonkulun haasteet (61%)

Suurin haaste vaikuttavalle etsivälle ja löytävälle vanhustyölle on se, ettei tieto kulje toimijoiden välillä

Yhteisten toimintamallien puute (44 %).

Yhteisten pelisääntöjen puuttuminen koetaan merkittäväksi esteeksi yhteistyölle.

Resurssipula: 7% on samaa mieltä siitä, että resurssit ovat riittävät. Jokseenkin samaa mieltä on 22%. Täysin eri mieltä resurssien riittävyydestä on 29% ja jokseenkil. mieltä 33%.

Kehitystavoite: Strateginen muutos

Hajautuneesta toiminnasta → Yhteiseen toimintamalliin

Tavoitteena on luoda selkeät ja yhtenäiset etsivän ja löytävän vanhustyön verkostorakenteet, jotka kattavat koko maakunnan

Selkeä toimintaprosessi

Pelkkä huolen havaitseminen ei riitä; se on kytkettävä prosessiin, joka johtaa aina konkreettisiin toimiin.

Avoimista tapahtumista ja kohtaamisista → Aktiiviseen löytämiseen

Osallistumista ja osallisuutta vahvistava polku.

Yksilön osaamisesta → Verkoston yhteiseksi osaamiseksi.

Vahvistetaan monialaista yhteistyötä ja jaetaan hyviä käytäntöjä yli järjestö-, kunta- ja hyvinvointialuerajojen.

Etsivän ja löytävän vanhustyön -kysely (Elva) toteutettiin kesäkuussa 2026.

Kyselyllä haluttiin selvittää

- millaisia toimintakäytänteitä eri toimijoilla on ja miten iäkkäiden henkilöiden avun tarpeita tunnistetaan
- millaista yhteistyötä toimijoiden välillä tehdään ja mitä kehittämistarpeita alueella tunnistetaan
- millaisia yhteisiä toimintamalleja ja tukirakenteita tarvitaan tulevaisuudessa

Vastaajien taustaorganisaatio on hva, kunta, seurakunta sekä järjestö tai yhdistys. Vastaajamäärä 46.

Kyselyn perusteella merkittävimmät haasteet monitoimijaisen etsivän ja löytävän vanhustyön toteutumisen osalta ovat:

- Yhteisten toimintamallien puute
- Epäselvät vastuut toimijoiden välillä
- Resurssien riittämättömyys
- Tiedonkulun haasteet
- Tietosuojaan liittyvät epävarmuudet

Kyselyn kokonaistulokset viittaavat siihen, että palveluita ja toimijoita on alueella runsaasti, mutta niiden välinen yhteensovittaminen on puutteellista.

Keskeinen kehittämishaaste liittyy toiminnan jatkuvuuden varmistamiseen; siihen, ettei etsivä työ jää yksittäisen työntekijän, organisaation tai verkostosuhteen varaan, vaan muodostuu ennakoitavaksi toimintatavaksi.

Etsivän ja löytävän vanhustyön tärkeimmät kehittämistoimet Keski-Suomessa

Työryhmätyöskentely

- Verkoston työrukkanen
 - seniorit ja hyte-koordinaattorit
- Pilottialueet
 - Jyväskylä, Petäjävesi, Saarijärvi, Hankasalmi
 - Opiskelijoille saavutettavat alueet, erilaiset toimintaympäristöt, pilotointien näkökulmasta yhteistyö mahdollinen, osatoteuttajien toimialueet huomioitava
- Työpajat
 - Pilottialueitten ja osatoteuttajien kesken ryhdymme suunnittelemaan yhteisöllisyyttä vahvistavaa kaupunki-/taajamamallia sekä liikkuvaa, jalkautuvaa maaseutumallia etsivän ja löytävän vanhustyön ympärille

Vaikuttaminen

- Suunnitteilla "Elva"-webinaari tammikuulle 2027
 - Suunnattu ammattilaisille, päättäjille, opiskelijoille, vapaaehtoisille, senioreille, läheisille, järjestötoimijoille jne.
 - Webinaarin tavoitteina jaetun ymmärryksen lisääminen ja osaamisen vahvistaminen. Lisäksi tuodaan esille etsivän ja löytävän vanhustyön yhteys ja merkitys talouteen
- Hankkeelle perustettu ja julkaistu uutiskirje
 - Seuraava julkaistaan syyskuussa
 - Voit tilata uutiskirjeen [Kohtaamisten Keski-Suomi-hankkeen verkkosivulta](#)
- Päätöksenteko ja vaikuttaminen
 - Millä turvataan, että hankkeen tuotokset ja tulokset jäävät elämään?
- Ennakoiva terveydenhuolto

Ennakoiva terveydenhuolto

Terveydenhuoltolain ja asiakastietolain muutokset tulivat voimaan 1.6.2026 ja ne selkiyttävät hyvinvointialueiden mahdollisuutta käsitellä omassa rekisterinpidossaan olevia asiakas- ja potilastietoja tietyissä terveydenhuoltolain mukaisissa ennakoivan terveydenhuollon tehtävissä.

HE 157/2025 perustuvana 1.6.2026 voimaan tullut lakimuutos koskee ennakoivaa terveydenhuoltoa, kun taas Ennakoiva sote 2 -hankkeessa selvitetään vasta laajemmin sosiaali- ja terveydenhuollon tietojen hyödyntämistä, automaatiota ja tekoälyä.

- Ennakoivan terveydenhuollon tavoite on siirtää painopistettä korjaavasta hoidosta/toimenpiteistä varhaisempaan tunnistamiseen, ennaltaehkäisyyn ja oikea-aikaiseen palveluun ohjaamiseen.
- HE 159/2025 korostaa, että potilastietojen ja teknologian avulla voidaan tunnistaa hoitovajeita, hoitoepätasapainoa, varhaisia terveysongelmia ja palvelutarpeita.
- Lakimuutos on merkittävä oikeustilan selkeytys ja mahdollistava askel, mutta soveltamisalaltaan rajattu.
- Lakimuutos ei anna kuitenkaan ”yleistä oikeutta” hyödyntää kaikkia potilastietoja kaikkiin ennakkointitarkoituksiin.
- Kanta-palvelujen teknisiä muutoksia ei tehty, joten tämä on yksi käytännön rajoite.
- Toiminnassa korostuu henkilötietojen suoja, asiakkaan/potilaan itsemääräämisoikeus, perus- ja ihmisoikeuksien turvaaminen se, että viimekädessä harkinta kuuluu terveydenhuollon ammattihenkilölle eikä automaatiolle; vaikuttava päätöksenteko ei ole pelkkä tekninen datakysymys vaan myös eettinen, juridinen ja toiminnallinen kysymys.
- Asiakastietolain 9 §:n uusi sääntely kytkeytyy käytännössä neljään tehtäväkokonaisuuteen:
 1. terveystarkastusten kohderyhmien määrittäminen (terveydenhuoltolaki 13 §)
 2. seulontaohjelmien kohderyhmien määrittäminen (terveydenhuoltolaki 14 §)
 3. pitkäaikaissairauksien hoidon seuranta (terveydenhuoltolaki 24 §:n 1 momentin 1 kohta)
 4. erityistä tukea tarvitsevien potilaiden terveysongelmien varhainen tunnistaminen ja hoidon seuranta (terveydenhuoltolaki 24 §:n 1 momentin 4 kohta)

Mitä tämä tarkoittaa käytännössä Keski-Suomen hyvinvointialueella, sekä voimmeko ja miten hyödyntää tätä, vaatii selvittelyä.

Kiitos

www.hyvaks.fi
#hyvaks #hyväarkikaikille